

תורה

כתר

שו"ת זכרון יוסף

עיני כל אליו משתוקק וכוסף. הרבה חידושים ודינים חידש ואסף.
תשובות חשובות. נעימות מחוטבות. בפוסקים משולבות.
ערבות וטובות. שנונות כחרבות. בפילפול עצום חצובות.
כסדר ארבע טורים נתיבות. עם חידושי פוסקים נשגבות.
תרונה ברחובות. כגשם נדבות.

אשר חיבר אדונינו מורינו ורבינו הגאון הגדול המפורסם. ערוגת הבושם.
שמו נודף כשמן אפרסמון. מלא תורה כרימון. לפניו גלוי כל טמון.

כבוד הרב מהור"ר **יוסף** נר"ו בן כהר"ר **מנחם** משטיינהרט
אב"ד ור"מ דקהילתינו יע"א ואגפי'
ולפנים היה אב"ד במדינות
עלזוס יע"א:

בפיורדא

בבית ובדפוס המשובח של כהר"ר **איצק** יצ"ו בן כהר"ר ליב ב"ב ז"ל

לפרט

ויוסף הוא השליט בכל הארץ לפ"ק

ועתה יוצא לאור במהדורה חדשה ומוגהת בתוספת תשובות נוספות

אשר נלקטו מספרים שנדפסו בחיי המחבר

פעיה"ק ירושלים ת"ו

לפרט

ויוסף הוא השליט בכל הארץ לפ"ק (תשס"ה)

סדר זכרונותינו

הספר הודפס כתבנית הדפוס אשר הדפיסו המחבר בחייו בשנת תקל"ד¹. מניה הספר ר' שמעון וייל בנו של ה"קרבן נתנאל" עשה מלאכתו נאמנה, ושגיאות הדפוס בו אינם רבות. מעט הטעויות שנמצאו בו תוקנו על ידינו, בד"כ בסוגריים מרובעות, ולפעמים כשהתיקון היה מוכרח, לא ציינו זאת בכדי שלא להלאות את הלומדים. כמו"כ הטעויות אשר תוקנו בלוח הטעות שבסוף הספר תקנום במקומם. (שינויי הלשון אשר היו מקובלים בתקופת המחבר, [כגון עיקור תמורת עיקר, תירץ תמורת תירוצו וכד'] הותרנו על מכונם).

בדפוס הראשון הספר מפוסק בנקודות רבות. והיות ונוכחנו במקומות רבים שהנקודות אינם ברקדוק, ויתכן שיגרמו מכך טעויות בהבנת הדברים, השמטנו את הנקודות ופיסקנו את הספר מחדש. ואף על פי כן השתדלנו למעט ככל האפשר בפיסוק, כדי שלא נהיה כמפרשים את דברי המחבר.

הפיסקאות בספר הרי הם כתבנית הדפוס הראשון, מלבד מקומות מעטים בהם שינינו וחלקנו פיסקה לשנים. אך נבדלו בכך שלא הגדלנו את ראשיתם, כאשר עשינו בפיסקאות הקיימות. זאת ועוד, לפני הפיסקה המחודשת על ידינו לא יבואו נקודתיים בסוף הפיסקה הקודמת, אלא נקודה בלבד.

חלק החידושים והדרשות נדפסו בד"ר כמקשה אחת, ללא חלוקה ניכרת. כדי להקל על הלומדים, חלקנו חלק זה לסימנים סימנים, אשר צוינו באותיות בצידי העמוד, מלבד מפתח ענינים שהוספנו בסוף הספר. כמו"כ ציינו בחלק זה בצד העמוד את מספרי העמודים לפי הדפוס הישן, היות וכל המציינים השתמשו בהם.

בד"כ הקפיד המחבר לציין את מראי המקומות בדקדוק, ובמקומות שקיצר השלמנו אחריו. כן בדקנו את כל המ"מ – עד מקום שידינו מגעת – לתקן את הטעון תיקון, (והשתדלנו בזה הרבה). כמו"כ ערכנו מחדש² מפתחות לספר.

מפתח סימני הספר נד' כפי שהדפיסו המחבר, והוספנו עליו פירוט רחב.

המ"מ למור צוינו עפ"י דפוס וורשא וילנא, בשו"ת חוות יאיר מסי' ק"א ואילך יש שינוי בסדרי הסימנים, ע"כ הוספנו ציונים [בסוגריים מרובעות] ע"פ דפוס לעמבערג תרנ"ו.

ועל כל זאת הוספנו חלק ששי, ובו לוקטו כל התשובות שנדפסו בחיי המחבר בספרים באר יעקב, אור ישראל, אור הישר³, ובספר מנהגים דקהילתנו פיורדא. וכמעשינו בראשונים כך מעשינו באחרונים.

¹ התאריך הנקוב בשער הספר הוא תקל"ג אך חתימתו היתה כמו"כ כסלו תקל"ד. ומהנראה שבתחילה חשב המחבר להדפיס אך ורק את חלק השו"ת. וכן מתבאר מהקדמתו לחלק חידושים ודרשות. ואח"כ כשנשלמה הדפסת השו"ת צירף חלק נוסף אשר הדפסתו נמטרה בשנת תקל"ד. בשו"ת חלק י"ד בסוף תשובה י"ב כתב המחבר שתשובה ממנו בחלכות נדרים נדפסה בס' באר יעקב, ותשובה זו נמצאת לפנינו בחידושים ודרשות (סדר הדברים מעט שונה). ומהנראה כנ"ל, שלא היתה דעתו בתחלה להדפיס את חידושיו, ולכן ציין לס' באר יעקב, ואח"כ חזר והדפיסם.

² המפתח שערך המחבר הינו על סדר הש"ס (ומדרשים) בלבד. וניכר כי נעשה בקיצור ובחפזון, וע"כ רבו בו הטעויות.

³ הספר נד' באמשטרדם תקכ"ט, ובלבוב תרס"ב עם הערות בשם ניצוצי אור. ישנם מאות שינויי נוסח בין המהד' ניכרים הדברים שהמהדיר בלבוב "תיקן" ושינה כפי ראות עיניו, ע"כ סמכנו יתדותינו על מהד' אמשטרדם.

היות ובמהדורה זו השניה הקטנו את גודל הספר, לא היה בידינו לצרף כמו שעשינו במהדורה הראשונה את ספרו הנוסף של רבינו 'כח שור'⁴.

לא לקטנו את שאר חידושי תורתו של המחבר אשר נדפסו בקבצים שונים, משום דלאו מר בר אשי חתים עליהו. ואף שהם ממש מכת"י המחבר, מאן לימא לן דהוה ניחא ליה להדפיסם (יעוין בחלק אה"ע שאלה י').

המחבר מוהר"ר ר' יוסף⁵ שטיינהרט נולד בערך בשנת ת"ס⁶ לאביו ר' מנחם מנדל בשטיינהרט שבבווריה. למד אצל בעל ה"שב יעקב" – ר' יעקב פאפרש כ"ץ – בפפר"מ, יחד עם ר' יעקב ברלין בעל "באר יעקב", ר' יוסף טרילינגין, ר' דוד דיזבעק בעל "פרדס דוד", ועוד. לאחר מכן ישב בשוואבך שבמדינת אנשבאך עד לשנת תק"ח, שבה נתמנה לדיין בגליל עליון במדינות אלזס (עלזוס). בשנת תקי"ג (לאחר פטירתו של ר' שמואל זנויל וייל מראפשוויר) נתמנה לרב הגליל, ובשנת תקי"ח נתמנה לרב הכולל לכל מדינות אלזס. בשנת תקכ"ד נתקבל לאב"ד בק"ק פיורדא (על מקומו של ר' דוד שטרויס שנסתלק בשנת תקכ"ב), שם כיהן עד לפטירתו בכ"ב אב תקל"ו, ושם מנוחתו כבוד. היה נשוי בזיווג ראשון לאשתו מ' חיה בת ר' יעקב כהנא שפירא משפייער, לאחר פטירתה נשא את מ' קרינדל⁷ בת ר' יהודה ליב מוכיח (בנו של ר' מרדכי מוכיח מפרשבורג) אחותם של ר' ישעיה פיק ברלין ושל ר' דוד ברלין אב"ד אה"ו, כמו"כ היה גיסו של ר' צבי הירש קצנלבוויגין אב"ד פפאלין. לאחר פטירתה בשנת תקל"ה, נשא את אחייניתה מ' רייזל. מתלמידיו היו מהר"מ בנט מניקלשבורג, ר' וולף היידנהיים (הרוו"ה), ר' משה טוביה מוזנטהיים (בעל אור פני משה), ועוד.

על המוב יזכרו רבים אשר היו עמדי להשלים חפצי זה, ויעשו עמי באמונה שלא על מנת לקבל שכרם, בעל הגמולות ישיב להם כבור ידם, וזכות המחבר תעמוד להם ולזרעם, עד עולם.

ובצאתי הנני נותן הודאה על חלקי, ואתפלל לכל יאדע דבר תקלה על ידי.

המביא לבית הדפוס

זאת חנוכה התשס"ה

דברים אחדים למהדורה החדשה – תשפ"ב

היות והראשונים תמו ספו, הדפסנו הספר פעם נוספת, תיקנו מעט טעויות שנפלו בו, בפרט בתולדות המחבר. במהדורתנו הראשונה טעה המדפיס וכתב על הכריכה את שם המחבר הר"ר יוסף מנחם – וצ"ל הר"ר יוסף בן מנחם).

⁴ בהקדמה למהדורה הראשונה כתבנו כי הספר משביר בר יופיע בעז"ה בקרוב, ובאמת היה הספר קרוב לגמר, ואז אבד כל החומר בענין רע, ולא הצלחנו להשלים מחשבתנו זו.

⁵ כך הוא חותם בכל תשובותיו, אולם בכמה מהסכמותיו (לספר הארוך מש"ך ועוד) הוא חתום יוסף משה, וכך גם חרות על מצבתו. והיותר מתמיה שאחד מבניו נקרא (יעקב) משה (אשר תרגם את שער היחוד מס' חובת הלבבות (פיורדא תקכ"ה), בנו ר' עקיבא הוציא לאור את כתבי סבו בס' משביר בר וכח שור).

⁶ במהדורה הראשונה כתבנו שנולד בת"פ, ונמשכנו בזה אחרי רבים שטעו בזה, אך בודאי שזו טעות גמורה. אדהכי והכי, נכתבו תולדות רבינו המחבר בארוכה בספר 'הישיבה הרמה בפיורדא' כרך ב' עמודים 241–127, הילכך לא ראינו בזה המקום להאריך, ובאנו דרך קצרה, ורק תיקנו את המעון תיקון.

⁷ מדבריה הובאו בספר זה פעמיים, בא"ח שאלה י"ג ובחוד"ד ז', גם אחיה ר"י פיק הביא בשמה בס' מיני תרגימא ריש פרשת וישלח.